

Redengevende omschrijving

Naam: De Blauwe olifant

Locatie: Mandelapark Diemen

Kadastraal: sectie F, nr. 2572 (ged.); X 125966; Y 483973

Oorspronkelijke functie: speeltoestel (klimtoestel met glijbaan en watersproeier)

Huidige functie: klimtoestel

Naam Object: de blauwe olifant

Bouwjaar: 1961

Datum: 2 januari 2019

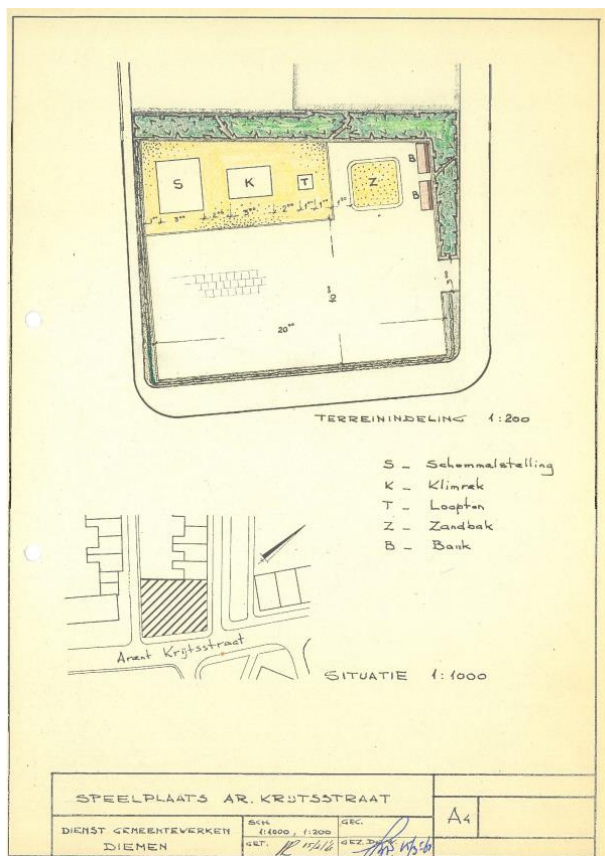
Afbeelding 1 De blauwe olifant in het Mandelapark (2018) Bron gemeente Diemen

Geschiedenis

Het speeltoestel is in 1961 in Diemen geplaatst op een terreintje aan de westzijde van de Arent Krijtsstraat.

Het betrof een bouwterrein bestemd voor bijzondere bebouwing. Nadat in januari van dat jaar nog was besloten hier voorlopig een plantsoen aan te leggen, werd dit besluit een paar maanden later al herzien. Omdat gebleken was dat de omwonenden dit 'zeker op prijs zouden stellen', gaf de Directeur Gemeentewerken aan de Heren van Burgemeester en Wethouders in overweging of hier toch niet beter een kinderspeelplaats aangelegd kon worden. Dit ondanks de bezwaren dat de beschikbare oppervlakte zeer klein was en het terrein uit veiligheidsoverwegingen niet erg gunstig lag.

Op het terreintje, gelegen tussen de woning Diemerkade 67 en de Arent Krijtsstraat was toch nog plaats voor een schommelstelling, een loopton, een zandbak en een klimrek (afbeelding 2)

Afbeelding 2 ontwerp van het speelterreintje aan de Arent Krijtsstraat (1961). Bron gemeente Diemen

In 1979 is dit speelterreintje opgeheven. Na inspraak vanuit de buurt werd afgezien van het omvormen tot speelterrein voor de wat oudere, voetballende jeugd en werd hier alsnog een plantsoen aangelegd.

Ruim voor die tijd was de olifant echter al verhuisd naar een andere locatie: de speeltuin van de Algemene Speeltuinenvereniging (ASV) Diemen aan het Van Markenplantsoen. Op een in 1967 uitgegeven ansichtkaart is hij daar - rechts in beeld - te herkennen (afb. 3).

Afbeelding 3 Ansichtkaart speeltuin Van Markenplantsoen (uitg. T.H. Dijkman en Zn. -serie 26041) Bron HKD Diemen

Rond 2008 verdween de olifant uit het Diemense straatbeeld. Hij voldeed niet meer aan de moderne veiligheidseisen. Sindsdien bleef hij buiten het zicht opgeslagen op de gemeentewerf.

Tot 2014. Op verzoek van bewoners, die aangaven de olifant te missen, werd de olifant alsnog door de firma IJslander opgeknapt en aangepast om aan de veiligheidseisen van het attractiebesluit Het was een destijds populair te voldoen. Vervolgens kreeg hij een prominente nieuwe plaats in het Mandelapark. Inmiddels bewaren al meerdere generaties kinderen goede herinneringen aan 'hun blauwe olifant'

Bouwhistorie

De olifant is in 1961 geleverd door de firma Nijha. In zijn oorspronkelijke gedaante was het klimtoestel ook voorzien van een glijbaan en een watersproeier. De tekst in de catalogus (afb. 4) bevat informatie over de afmetingen:

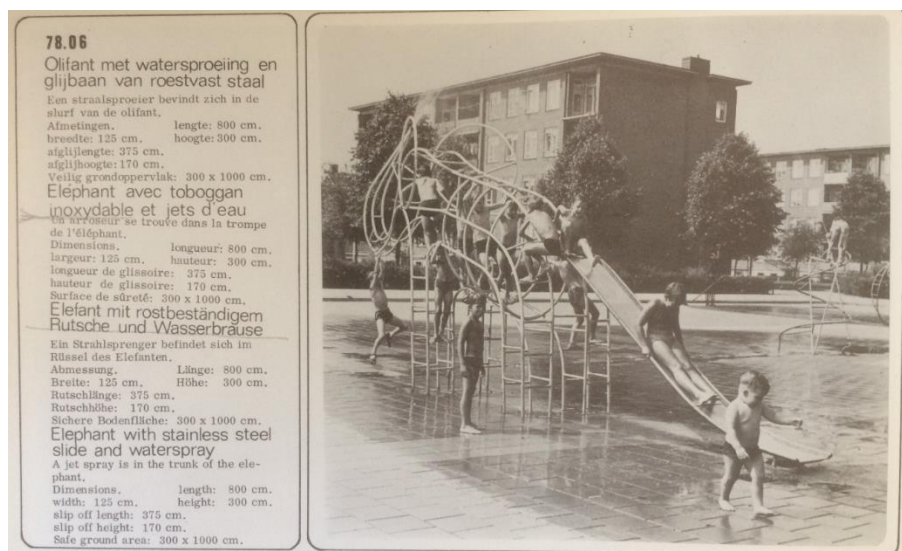
Breedte 125 cm.

Lengte 800 cm.

Hoogte 300 cm.

Afglijlengte 375 cm.

Afglijlhoogte 170 cm.

Afbeelding 4 Catalogusinformatie firma Nijha (jaren '50) Bron Nijha b.v. Lochem

De olifant is gemaakt van ronde stalen buizen. Het glijvlak van de glijbaan bestond uit 9 stuks latten met aan weerszijden een stalen buis welke hier 3cm boven uitstekte en als geleiding diende.

Uit de 4-talige tekst valt op te maken dat er voor de olifant een internationale afzetmarkt was. Binnen Nederland is hij in ieder geval aan meerdere gemeenten geleverd, waaronder Den Haag, Medemblik, Amersfoort en IJsselstein.

Nijha was niet de enige die een klimrek in de vorm van een olifant in zijn repertoire had. Het was een in die tijd populair model Zo was er ook een olifant waarbij de glijbaan aan de voor- i.p.v. aan de achterzijde zat . Ook Van Besouw Machinefabriek leverde een dergelijk klimrek, maar dan zonder glijbaan. (afb. 5 en 6).

*Afbeelding 5 olifant van de fa. VBM
Bron VBM*

*Afbeelding 6 olifant in Domein Bokrijk
Bron retroscoop.com*

Hoewel de olifant van VBM erg lijkt op de Diemense olifant in zijn huidige vorm, blijkt uit de foto van het Van Markenplantsoen dat de olifant in Diemen in ieder geval tot eind jaren '60 nog was voorzien van een glijbaan aan de achterzijde. Stukken in het gemeentearchief bevestigen dat het in Diemen om de olifant van Nijha gaat.

Helaas staat de kleur waarin de olifant in Diemen destijds is geleverd, niet vast. Wel bestaat er op grond van jeugdherinneringen van inwoners het vermoeden dat de olifant in eerste aanleg waarschijnlijk 'pannekoekgeel' is geweest. Op dit moment is de olifant gespoten in 'Diemens' blauw.

Het attractiebesluit

Hoewel er in de jaren '50 en '60 vele van deze klimrekken in Nederland (en daarbuiten) geplaatst, zijn deze inmiddels bijna geheel uit het straatbeeld verdwenen.

Hoorde een bult of een gat in je knie vroeger gewoon bij de totale speelervaring, gaandeweg kreeg veiligheid in de speeltuin meer aandacht. Het aantal ongevallen nam toe en daar kwam in de media ook veel aandacht voor. De ongevallen hadden te maken met achterstallig onderhoud bij speeltuinen. De Stichting Consument en Veiligheid trok aan de bel en ook in Den Haag kwam men tot het besef dat er iets moest gebeuren om de toename van ongevallen tegen te gaan. In 1997 werd het Attractiebesluit ingevoerd, waarbij de Keuringsdienst van Waren controles moest gaan uitvoeren in speeltuinen. Voortaan moesten speeltoestellen voldoen aan strenge veiligheidseisen. Glijbanen moesten bijvoorbeeld horizontaal beginnen en eindigen. Ook werden hekken geplaatst om schommels om botsingen te voorkomen. Probleem voor veel speeltuinverenigingen was dat zij voor de noodzakelijke vervanging van speeltoestellen geen geld hadden. Dat leidde soms tot sluiting van speeltuinen maar vooral tot lege plekken.

Zo zijn ook bijna alle olifanten in Nederland ten prooi gevallen aan deze nieuwe regels en vervangen door nieuwer, veiliger alternatieven. De olifant in Diemen is dit droevige lot uiteindelijk bespaard; met een aantal kleine aanpassingen kon hij weer door de veiligheidskeuring. Wellicht dat dit destijds wel de aanleiding is geweest om hem te ontdoen van zijn glijbaan.

Voor zover bekend is er buiten Diemen nu nog maar één andere olifant uit die periode in Nederland aanwezig. Het betreft hier een exemplaar in de speeltuin van de pyramide van Austerlitz (afbeelding 7).

afbeelding 7 klimrek in de speeltuin bij de Pyramide van Austerlitz

Waardering

Bouwhistorische waarde:

De blauwe olifant is beschermenswaardig als karakteristiek voorbeeld van een stalen speelwerktuig, uit de jaren '50 en '60 van de 20e eeuw.

Zeldzaamheidswaarde

Van de diverse modellen klimrekken in de vorm van een olifant is dit in Nederland één van de zeer weinige exemplaren die nog in gebruik is.

Gaafheid

Afgezien het verdwijnen van de oorspronkelijke glijbaan en enkele kleine aanpassingen in verband met de veiligheidseisen, bevindt het klimrek zich nog in grotendeels originele staat.

Sociale cultuurhistorische waarde

De blauwe olifant heeft door de jaren heen een plek gekregen in de herinnering van meerdere generaties Diemense kinderen. Dat vragen van bewoners -na enkele jaren afwezigheid- aanleiding zijn geweest voor de terugplaatsing, is tekenend voor de plaats van het klimtoestel in het collectieve Diemense geheugen.

Het object heeft een belangrijke plaats in de sociale geschiedenis van Diemen en is derhalve ook uit oogpunt van lokale 'placemaking' en 'storytelling' van bijzondere waarde. Voor de waardestelling is van belang dat het toestel een speeltoestel is en ook als zodanig inzetbaar en zichtbaar dient te zijn.